PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW DZIAŁOWY · JĘZYK POLSKI · KLASA 3 LO I TECHNIKUM · ZAKRES PODSTAWOWY

Dział 8. Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej

Kryteria CKE, rozumienie tematu i definicja pojęć, stanowisko, akapit argumentacyjny, funkcjonalne wykorzystanie lektury, kontekst funkcjonalny, kompozycja problemowa, wstęp i zakończenie, korekta językowa; pełne wypracowanie maturalne PP. Dziewięć kart: teoria z wzorcowymi odpowiedziami, ćwiczenia, zadania typu maturalnego, dwie kartkówki (A i B) i sprawdzian (A i B) – z kluczem i zasadami oceniania.

Karta	Temat	Zadania
1	**Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, wzorcowe odpowiedzi, rozgrzewka	4 zad. 12 pkt
2	**Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – ćwiczenia** Ćwiczę umiejętności z działu	7 zad. 23 pkt
3	**Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – zadania typu maturalnego** Polecenia i punktacja jak na maturze 2027	5 zad. 45 pkt
4	**Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa A** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
5	**Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa B** 15 minut · 8 pkt	4 zad. 8 pkt
6	**Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa A** 15 minut · 9 pkt	4 zad. 9 pkt
7	**Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa B** 15 minut · 9 pkt	4 zad. 9 pkt
8	**Sprawdzian: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – grupa A** 90 minut · 37 pkt	7 zad. 37 pkt
9	**Sprawdzian: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – grupa B** 90 minut · 37 pkt	7 zad. 37 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z działu i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z wyjaśnieniem – od niej warto zacząć.
- Karta 2 to ćwiczenia na tekstach, a karta 3 – zadania w formule matury 2027 (polecenia i punktacja jak w arkuszach CKE).
- Karty 4–7 to dwie kartkówki (po 15 minut), każda w grupach A i B. Karty 8–9 to sprawdzian (45 minut) w grupach A i B – te same typy zadań i ta sama punktacja, inne treści.
- Klucz na końcu zestawu zawiera odpowiedzi i zasady oceniania zadań otwartych w stylu CKE (co daje 1 pkt, a co 2 pkt).
- Osobny plik „Powtórka" zbiera najważniejsze pojęcia, lektury i konteksty, typowe błędy i test „Sprawdź się".

Materiał oryginalny. Podstawa programowa LO i technikum w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019). Wymagania: III.1.1, III.1.3, III.1.6, III.2.1–III.2.2, III.2.5, III.2.7–III.2.10, I.1.12–I.1.14. Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Element akapitu argumentacyjnego	Funkcja	Przykładowe sformułowania
wypowiedzenie tematowe	argument – teza cząstkowa powiązana z tematem	*Pierwszym powodem… jest…; Wielka idea zamienia się w…, gdy…*
odwołanie do utworu	konkretna sytuacja, bohater, cytat – tylko to, co potrzebne	*Pokazuje to…; Wymowna jest scena, w której…*
komentarz	wyjaśnienie, co z przykładu wynika dla problemu	*Scena ta dowodzi, że…; Bohater rozumie, że…*
wniosek cząstkowy	powrót do tezy, domknięcie akapitu	*Zatem…; Wynika z tego, że…*

- **Funkcjonalne wykorzystanie lektury** – przywołujesz tylko te elementy fabuły, które dowodzą argumentu, i każdą sytuację kończysz wnioskiem. **Streszczenie** – opowiadasz wydarzenia po kolei, bez związku z problemem; CKE uznaje taki utwór za niewykorzystany. Test: czy po usunięciu zdania z komentarzem akapit nadal coś udowadnia? Jeśli tak – to było streszczenie.
- **Kontekst funkcjonalny** (historyczny, filozoficzny, biblijny, mitologiczny, biograficzny, kulturowy…) **pogłębia** argument: wyjaśnia, dlaczego bohater tak postępuje, albo pokazuje, że problem ma szerszy wymiar. Kontekst **doczepiony** – sama informacja („W 1917 r. wybuchła rewolucja w Rosji.") – jest wykorzystany tylko częściowo. Na PP do pełnej punktacji potrzebne są **dwa** konteksty.
- **Kompozycja problemowa zamiast „lektura po lekturze".** Akapity organizuj według **aspektów problemu** (np. *idea a ofiary niewinnych*, *idea a sumienie sprawcy*, *idea a pamięć*), a w każdym zestawiaj utwory. Układ „utwór 1 – utwór 2 – kontekst" to organizacja formalna – w strukturze najwyżej 2 pkt na 3 (i to tylko przy poprawnym podziale tekstu). Łącz akapity wyrażeniami (*podobnie, inaczej niż, co więcej, z drugiej strony*). **Zakończenie** zbiera wnioski i odpowiada na pytanie z tematu – nie powtarza wstępu słowo w słowo.
- **Typowe błędy językowe maturzystów:** kontaminacje (*odgrywać znaczenie* ← *odgrywać rolę* + *mieć znaczenie*), *odnośnie tego* (popr. *odnośnie do tego*, *w związku z tym*), *tą książkę* (popr. *tę książkę*), *bynajmniej* w znaczeniu „przynajmniej", pleonazmy (*cofać się do tyłu*), źle użyty imiesłowowy równoważnik zdania (*Czytając powieść, nasuwa się pytanie…*), odmiana nazwisk obcych. Zostaw 10–15 minut na korektę.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Napisz wstęp (3–4 zdania) do tematu *Czy wielkie idee mogą usprawiedliwić przemoc?* Zdefiniuj pojęcie i sformułuj stanowisko.
Wielką ideą nazywam przekonanie, które obiecuje lepszy świat dla wszystkich – sprawiedliwość, wolność, szczęście narodu. Ludzie, którzy w nią wierzą, często uznają, że cel uświęca środki. Uważam jednak, że żadna idea nie usprawiedliwia przemocy wobec niewinnych, bo w chwili, gdy zaczyna ich krzywdzić, przestaje być wielka.
Jak myśleć: definicja (co rozumiem przez pojęcie) → zarysowanie problemu (dlaczego ludzie myślą inaczej) → stanowisko z uzasadnieniem w skrócie.

Przykład 2. Przekształć plan liniowy w problemowy. Temat: *Co pozwala człowiekowi zachować godność, gdy odebrano mu wolność?* Plan liniowy: 1. *Inny świat*. 2. *Proszę państwa do gazu*. 3. *Zdążyć przed Panem Bogiem*.

1. **Niezgoda na narzucone reguły** – Kostylew (*Inny świat*) broni własnej woli; głodówka Polaków w łagrze. 2. **Wierność bliskim** – Pola Lifszyc wchodzi z matką do wagonu (*Zdążyć przed Panem Bogiem*). 3. **Postawa wobec śmierci** – dziewczyna na rampie, która „śmiało" idzie do auta (*Proszę państwa do gazu*); powstańcy getta.

Za co CKE daje punkt: w strukturze – za organizację wokół aspektów problemu, nie wokół kolejnych tytułów.

Przykład 3. Zamień kontekst doczepiony w funkcjonalny: *Kontekst historyczny: w 1917 r. w Rosji wybuchła rewolucja.* (argument o Cezarym Baryce)

Rewolucja w Rosji, która pod hasłem sprawiedliwości zbudowała system terroru, pokazuje w skali państwa to samo, co Cezary Baryka widzi w Baku: idea równości staje się pretekstem do zabijania, a ofiarami są także bezbronni, jak jego matka.

Jak myśleć: kontekst ma odpowiadać na pytanie „co z tego wynika dla mojego argumentu?".

ZADANIA

Zadanie 1. Oceń prawdziwość zdań o wypracowaniu na maturze PP. Wpisz P (prawda) albo F (fałsz). ___ / 4 pkt

1. Do pełnej realizacji polecenia wystarczą dwa argumenty.	**P**	**F**
2. Streszczenie lektury jest uznawane za argument.	**P**	**F**
3. Praca krótsza niż 300 wyrazów nie może dostać punktów za język.	**P**	**F**
4. Film może być kontekstem, ale nie utworem literackim.	**P**	**F**

Zadanie 2. Przyporządkuj kryteriom oceny wypracowania maksymalną liczbę punktów. Wpisz właściwą literę. ___ / 4 pkt

1. spełnienie formalnych warunków polecenia	a) 1 pkt
2. kompetencje literackie i kulturowe	b) 7 pkt
3. kompozycja wypowiedzi	c) 11 pkt
4. język wypowiedzi	d) 16 pkt

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Zadanie 3. Uzupełnij zdania o budowie akapitu argumentacyjnego. ___ / 3 pkt

tematowego komentarz wniosek streszczenie cytat

1. Akapit zaczyna się od wypowiedzenia _____, które wyraża argument.
2. Po przykładzie z utworu następuje _____, który wyjaśnia jego sens.
3. Akapit kończy _____ cząstkowy powiązany z tezą.

Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – ćwiczenia

Ćwiczę umiejętności z działu

KARTA 2/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 23 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 4 pkt

Argument czy streszczenie?

(A) W *Przedwiośniu* Stefana Żeromskiego Cezary Baryka mieszka z matką w Baku. Wybucha rewolucja i Cezary chodzi na wiece. Matka umiera, a potem Cezary spotyka ojca, który opowiada mu o szklanych domach. Razem jadą do Polski, ale ojciec umiera w pociągu. Cezary dociera do Polski i widzi, że nie ma tam szklanych domów. Później jedzie do Nawłoci.

(B) Wielka idea zamienia się w usprawiedliwienie okrucieństwa, gdy jej wyznawcy przestają widzieć pojedynczego człowieka. Pokazuje to *Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego. Młody Cezary Baryka, zafascynowany rewolucją w Baku, przygląda się samosądom na „wrogach" i uważa, że zło w człowieku trzeba „siłą wydusić". Dopiero śmierć matki, wycieńczonej przymusową pracą, i rzeź Ormian, których ciała musi grzebać, pokazują mu, że hasła sprawiedliwości posłużyły do krzywdzenia bezbronnych. Ojciec przestrzega go słowami: „Nie zabijaj! Syneczku! Nie zabijaj!". Doświadczenie bohatera prowadzi do wniosku, że idea, która żąda ofiar z niewinnych, traci prawo, by nazywać się wielką.

Fragmenty wypracowań na temat *Czy wielkie idee mogą usprawiedliwić przemoc?* – teksty przygotowane do zestawu.

1.1. Rozstrzygnij, który akapit – (A) czy (B) – funkcjonalnie wykorzystuje lekturę. Uzasadnij odpowiedź dwoma spostrzeżeniami.

___ / 2 pkt

1.2. Dopisz do akapitu (A) zdanie tematowe i wniosek, tak aby wydarzenia z powieści służyły tematowi.

___ / 2 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

Zadanie 2. Przyporządkuj początkom tematów to, czego od piszącego wymagają. Wpisz właściwą literę. ___ / 4 pkt

1. *Czy…?*	a) rozstrzygnięcia i jego uzasadnienia
2. *W jaki sposób…?*	b) pokazania sposobów, przejawów
3. *Co pozwala…?*	c) wskazania czynników, przyczyn
4. *Pamięć – ciężar czy zobowiązanie?*	d) zbadania relacji między pojęciami

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Zadanie 3. Zredaguj definicję klasyczną pojęcia obojętność (jedno zdanie) do tematu *Czy człowiek może pozostać obojętny wobec cudzej krzywdy?* ___ / 2 pkt

Zadanie 4. Przyporządkuj zdania do elementów akapitu argumentacyjnego. Wpisz je do właściwej kolumny. ___ / 6 pkt

Wierność bliskim bywa silniejsza niż instynkt przetrwania.
Pola Lifszyc dołącza do matki i wchodzi z nią do wagonu.
Jej wybór pokazuje, że godność można ocalić nawet wtedy, gdy nie da się ocalić życia.
Bunt bywa ostatnią formą wolności człowieka zniewolonego.
Kostylew wkłada rękę do ognia, by nie pracować dla systemu.
Cierpienie, które sam wybiera, jest więc dowodem, że łagier nie odebrał mu woli.

wypowiedzenie tematowe	odwołanie do utworu	komentarz i wniosek

Zadanie 5. Przekształć plan liniowy w problemowy. Temat: *Rozczarowanie jako doświadczenie kształtujące człowieka.* Plan liniowy: 1. *Przedwiośnie*. 2. *Lalka*. 3. Kontekst historyczny. Zapisz dwa punkty planu problemowego. ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – zadania typu maturalnego

Polecenia i punktacja jak na maturze 2027

KARTA 3/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 45 pkt

Zadanie 1. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

Wstęp do oceny

Od zarania dziejów ludzie zastanawiali się nad różnymi sprawami. Pamięć jest bardzo ważna w życiu każdego człowieka i każdego narodu. Wielu pisarzy pisało o pamięci. W mojej pracy opiszę kilka lektur, w których występuje ten motyw.

Wstęp wypracowania na temat *Pamięć o krzywdzie – ciężar czy zobowiązanie?* – tekst przygotowany do zestawu.

1.1. Oceń, czy przytoczony wstęp spełnia funkcje wstępu wypowiedzi argumentacyjnej. Wskaż dwa jego braki. ___ / 2 pkt

1.2. Które zdanie mogłoby zastąpić ostatnie zdanie wstępu jako stanowisko? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Krzywda to zło wyrządzone drugiemu człowiekowi.

B. Pamięć jest tematem wielu utworów literackich.

C. Uważam, że pamięć o krzywdzie jest zobowiązaniem, bo chroni przed jej powtórzeniem, choć dla ofiar bywa ciężarem.

D. W mojej pracy omówię trzy lektury i jeden kontekst.

Zadanie 2. Przeczytaj tekst i wykonaj zadania. ___ / 3 pkt

Akapit do oceny

Pamięć o krzywdzie może stać się zobowiązaniem, jeśli skłania do ratowania tych, którzy żyją. Tak jest w reportażu Hanny Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*. Marek Edelman, który w getcie mógł ocalić bardzo niewielu, po wojnie jako kardiolog walczy o każde życie i próbuje „zdążyć" przed śmiercią chorego. Kontekst historyczny: powstanie w getcie warszawskim wybuchło 19 kwietnia 1943 roku. Zatem pamięć nie musi paraliżować – może nadać sens dalszemu życiu.

Akapit wypracowania – tekst przygotowany do zestawu.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa A

15 minut · 8 pkt

KARTA 4/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 8 pkt

Zadanie 1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Temat zaczynający się od słów „Co pozwala człowiekowi…” wymaga przede wszystkim

___ / 1 pkt

A. wskazania czynników i ich uzasadnienia.

B. streszczenia jednej lektury.

C. rozstrzygnięcia „tak” lub „nie” bez uzasadnienia.

D. przedstawienia biografii autora.

Zadanie 2. Zredaguj definicję klasyczną pojęcia godność do tematu o człowieku zniewolonym.

___ / 2 pkt

Zadanie 3. Sformułuj stanowisko wobec tematu *Czy człowiek może pozostać obojętny wobec cudzej krzywdy?*

___ / 2 pkt

Zadanie 4. Oceń prawdziwość zdań. Wpisz P (prawda) albo F (fałsz).

___ / 3 pkt

1. Stanowisko można sformułować w formie hipotezy rozstrzygniętej w zakończeniu.	**P**	**F**
2. Wstęp powinien zawierać streszczenie lektury.	**P**	**F**
3. Pojęcia z tematu warto zdefiniować we wstępie.	**P**	**F**

Podgląd • Pierwsza Ławka

Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa B

15 minut · 8 pkt

KARTA 5/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 8 pkt

Zadanie 1. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
Temat zaczynający się od słów „Czy człowiek może…" wymaga przede wszystkim ___ / 1 pkt

A. wyliczenia wszystkich znanych lektur.
B. opisu epoki literackiej.
C. streszczenia jednej lektury.
D. rozstrzygnięcia i jego uzasadnienia.

Zadanie 2. Zredaguj definicję klasyczną pojęcia pamięć zbiorowa do tematu o obowiązkach następnych pokoleń. ___ / 2 pkt

Zadanie 3. Sformułuj stanowisko wobec tematu *Czy wielkie idee mogą usprawiedliwić przemoc?* ___ / 2 pkt

Zadanie 4. Oceń prawdziwość zdań. Wpisz P (prawda) albo F (fałsz). ___ / 3 pkt

1. Wstęp typu „Od zarania dziejów…" jest wzorem dobrego początku.	**P**	**F**
2. Stanowisko odpowiada na pytanie postawione w temacie.	**P**	**F**
3. Definicja pojęcia zawęża pole rozważań.	**P**	**F**

Podgląd • Pierwsza Ławka

Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa A

15 minut · 9 pkt

KARTA 6/9

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 9 pkt

Zadanie 1. Przyporządkuj zdania do elementów akapitu. Wpisz je do właściwej kolumny. ___ / 3 pkt

Rozczarowanie może uczyć samodzielnego myślenia.
Cezary nie znajduje w Polsce szklanych domów.
Utrata złudzeń każe mu samemu oceniać cudze programy.

wypowiedzenie tematowe	odwołanie do utworu	wniosek

Zadanie 2. Które zdanie wykorzystuje kontekst funkcjonalnie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. W mitologii greckiej było wielu bogów.

B. Kontekst mitologiczny: Syzyf wtaczał kamień pod górę.

C. Mit o Syzyfie, skazanym na daremny trud, pomaga zrozumieć rozpacz więźnia łagru, którego praca nie ma końca ani sensu.

D. Syzyf to postać z mitologii greckiej, którą warto znać.

Zadanie 3. Dopisz komentarz i wniosek do zdań: *Wielkie hasła mogą zasłonić krzywdę człowieka. W Baku Cezary przygląda się samosądom i uważa je za sprawiedliwe.* ___ / 2 pkt

Zadanie 4. Przekształć plan liniowy w problemowy (dwa punkty). Temat: *Czy wielkie idee mogą usprawiedliwić przemoc?* Plan: 1. *Przedwiośnie*. 2. *Zbrodnia i kara*. ___ / 3 pkt

Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa B

KARTA 7/9

15 minut · 9 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 9 pkt

Zadanie 1. Przyporządkuj zdania do elementów akapitu. Wpisz je do właściwej kolumny.

___ / 3 pkt

Pamięć o zmarłych może nadać sens życiu ocalałych.
Edelman po wojnie jako kardiolog walczy o każde życie.
Pamięć o getcie staje się więc dla niego zobowiązaniem.

wypowiedzenie tematowe	odwołanie do utworu	wniosek

Zadanie 2. Które zdanie wykorzystuje kontekst funkcjonalnie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

___ / 1 pkt

A. Biblijna opowieść o Kainie pokazuje, że przemoc często rodzi się z zazdrości – tak jak nienawiść bohatera do brata.

B. Kain i Abel to synowie Adama i Ewy.

C. Kontekst biblijny: Kain zabił Abla.

D. Biblia jest najważniejszą księgą kultury europejskiej.

Zadanie 3. Dopisz komentarz i wniosek do zdań: *Bunt bywa ostatnią formą wolności. Kostylew wkłada rękę do ognia, by nie pracować w łagrze.*

___ / 2 pkt

Zadanie 4. Przekształć plan liniowy w problemowy (dwa punkty). Temat: *Pamięć o krzywdzie – ciężar czy zobowiązanie?* Plan: 1. *Zdążyć przed Panem Bogiem*. 2. *Pokolenie* Baczyńskiego.

___ / 3 pkt

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – kartkówki, sprawdzian, powtórka – język polski, kl. 3 LO (zakres podstawowy)

Podgląd pokazał 11 z 34 stron. Pełna wersja: 34 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – najważniejsze wiadomości – 4 zadania, 12 pkt
- Karta 2: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – ćwiczenia – 7 zadań, 23 pkt
- Karta 3: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – zadania typu maturalnego – 5 zadań, 45 pkt
- Karta 4: Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa A – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 5: Kartkówka 1: temat, pojęcia, stanowisko – grupa B – 4 zadania, 8 pkt
- Karta 6: Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa A – 4 zadania, 9 pkt
- Karta 7: Kartkówka 2: akapit, kontekst, kompozycja – grupa B – 4 zadania, 9 pkt
- Karta 8: Sprawdzian: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – grupa A – 7 zadań, 37 pkt
- Karta 9: Sprawdzian: Wypowiedź argumentacyjna w formule maturalnej – grupa B – 7 zadań, 37 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości i pokazuje wzorcowe odpowiedzi z komentar

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/polski-liceum-klasa-3-dzial-08-wypowiedz-argumentacyjna-w-formule-maturalnej